

ΤΖΑΚΛΙΝ ΓΟΥΝΤΣΟΝ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΝΤΕΡΣΕΝ

Αν έρθεις
σαν τον άνεμο

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Αργυρώ Πιπίνη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΤΖΑΚΛΙΝ ΓΟΥΝΤΣΟΝ

Αν έρθεις
σαν τον άνεμο

Μετάφραση: Αργυρώ Πιπίνη

ΕΚΛΟΞΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Ο τίτλος του βιβλίου και το ποίημα «Αν έρθεις κοντά μου ανάλαφρα και απαλά» της Audre Lorde είναι από το βιβλίο *The Collected Poems of Audre Lorde* που εκδόθηκε από τις εκδόσεις W. W. Norton και αναδημοσιεύτηκε με την άδεια του πρακτορείου Charlotte Sheedy Literary Agency.

Για όσους είναι σαν τον Τζερεμία

Με την πρώτη ματιά

Δεν μπορούσα να ξεκολλήσω τα μάτια μου από πάνω του, από το χαμόγελό του κι από τα μαλλιά του. Δεν είχα ξαναδεί ντρέντλοκς από κοντά. Τα δικά του ήταν πυκνά και μαύρα κι έπεφταν στους ώμους του σαν σπιράλ. Ήθελα να τα αγγίξω, να αγγίξω το πρόσωπό του. Ήθελα να τον ακούσω να ξαναλέει το όνομά του. Για μια στιγμή δε μίλησε κανείς μας: Είχαμε μείνει με τα μάτια καρφωμένα ο ένας στον άλλον. Είχε κάτι οικείο πάνω του, κάτι που είχα ξαναδεί και παλιά. Ανοιγόκλεισα τα μάτια μου, αμήχανη ξαφνικά, και κοίταξα αλλού.

Και μετά ο Τζερεμμία σηκώθηκε και σηκώθηκα κι εγώ.

«Λοιπόν... αντίο. Θα τα ξαναπούμε, φαντάζομαι...» είπε απαλά, κοιτάζοντάς με λίγο ακόμα, προτού κάνει μεταβολή και διασχίσει τον διάδρομο, ενώ τα ντρέντλοκς χοροπηδούσαν απαλά πάνω στους ώμους του.

«Τζερεμμία» ψιθύρισα καθώς απομακρυνόμουν από κείνον. Ένιωθα το όνομά του να με τυλίγει, να πλανιέται γύρω μου, λες και περπατούσα μέσα σε μια αχλή που ήταν το όνομά του, που ήταν εκείνος, που ήταν ο Τζερεμμία.

*If you come as softly
as the wind within the trees
You may hear what I hear
See what sorrow sees.*

*Αν έρθεις κοντά μου ανάλαφρα και σιγανά,
Σαν τον άνεμο στα δέντρα που φυσάει,
Ν' ακούσεις μπορεί ό,τι κι εγώ
Να δεις ό,τι η θλίψη εδώ κοιτάει.*

Η ΜΗΤΕΡΑ ΜΟΥ ΜΕ ΦΩΝΑΖΕΙ από τη βάση της σκάλας και προσπαθώ να βγω σιγά σιγά από τον βαθύ ύπνο. Είναι Ιούνιος. Έξω έχει έναν καταγάλανο, ανέφελο ουρανό. Πέρα μακριά βλέπω το Σέντραλ Παρκ, το έντονο πράσινο των δέντρων με φόντο τον ουρανό. Έβλεπα στον ύπνο μου τον Μάια.

«Ελάισα!» ξαναφωνάζει η Μάριον. Από τη φωνή της καταλαβαίνω ότι ανησυχεί· ξέρω ότι στέκεται στη βάση της σκάλας και ότι το χέρι της κινείται αργά πάνω κάτω στην κουπαστή, περιμένοντας να της απαντήσω. Αλλά δεν μπορώ να της απαντήσω ακόμα. Όχι ακόμα.

Έχεις αγόρι; με είχε ρωτήσει η Μάριον το περασμένο φθινόπωρο, όταν ο Μάια ήταν ακόμα καινούριος. Και της είπα ψέματα ότι δεν είχα.

Τώρα στέκεται στην πόρτα με τα χέρια σταυρωμένα. «Ωρα να σηκωθείς, γλυκιά μου. Είσαι καλά;»

Κουνάω το κεφάλι και συνεχίζω να κοιτάζω έξω από το παράθυρο· τα μαλλιά πέφτουν στα μάτια μου, οι πιτζάμες μου είναι ζεστές και κολλάνε απ' τον ιδρώτα πάνω στο δέρμα μου.

Όχι, Μάριον, δεν έχω αγόρι. Όχι τώρα. Όχι πια.

Πλησιάζει στο κρεβάτι και κάθεται δίπλα μου. Το κρεβάτι βουλιάζει από το βάρος της, κι εγώ μυρίζω το άρωμά της.

«Ονειρεύτηκα τον Μάια χθες τη νύχτα» λέω απαλά, γέροντας το κεφάλι μου στον ώμο της. Έξω τα ταξί κορνάρουν. Στα λίγα δευτερόλεπτα που μεσολαβούν ανάμεσα στα κορναρίσματα, ακούω τα πουλιά. Και την αναπνοή μου.

Η Μάριον μου χαϊδεύει το κεφάλι με το χέρι της. Αργά. Απαλά. «Ήταν καλό όνειρο;»

Συνοφρυώνομαι. «Ναι... έτσι νομίζω. Αλλά δεν το θυμάμαι καθαρά ολόκληρο».

«Θυμήσου ό,τι μπορείς, Ελάισα» ψιθυρίζει η Μάριον και με φιλάει στο μέτωπο. «Θυμήσου ό,τι μπορείς».

Ξανακλείνω τα μάτια μου.

Και θυμάμαι ό,τι μπορώ.

Πρώτο Μέρος

Κεφάλαιο 1

Ο ΤΖΕΡΕΜΑΪΑ ΗΤΑΝ ΜΑΥΡΟΣ. Το ένωθε. Από τον τρόπο που ο ήλιος έπεφτε δυνατός και καυτός πάνω στο δέρμα του το καλοκαίρι. Μερικές φορές είχε την αίσθηση πως όταν ιδρωνε έσταζε σκούρες σταγόνες λάδι. Ένωθε ζεστός μέσα στο δέρμα του, προστατευμένος. Και στο Φορτ Γκριν του Μπρούκλιν –όπου το δέρμα όλων είχε κάποια απόχρωση του μαύρου– του άρεσε να τριγυρνά στη γειτονιά.

Αλλά ένα βήμα έξω, ένα μόνο βήμα και τότε, κατά κάποιον τρόπο, το βάρος του δέρματός του σαν να άλλαζε. Γινόταν πολύ πιο βαρύ.

Τα ανοιχτόχρωμα αδέρφια –ναι, εντάξει– μερικές φορές έπιανε τον εαυτό του να τα κοροϊδεύει. Αλλά όλοι γελούσαν. Οι πάντες πείραζαν τους πάντες. Τα ίδια αυτά αδέρφια –γαμώτο!– τον τσίγκλαγαν εξί-

σου σκληρά. Ο κολλητός του στη γειτονιά, ο Κάρλτον –χάλια όνομα– με μαμά λευκή και μπαμπά μαύρο, να παίρνει όρκο πως είναι κατάμαυρος. Κάποιες μέρες έπαιζαν μπάσκετ, και ο Κάρλτον είχε μόλις αρχίσει να του τη λέει για το πόσο μαύρος ήταν. Δεν το έκανε με κακία. Απλά έτσι φέρονταν μεταξύ τους. Μερικές φορές έφταναν στο σημείο να γελάνε τόσο πολύ, που δάκρυα έτρεχαν στο πρόσωπό τους. Γελούσαν και έδειχναν ο ένας τον άλλο και προσπαθούσαν να βρουν κάτι ακόμα πιο αστείο να πουν. Έτσι ήταν τα πράγματα. Όταν ο Τζερεμιάι και τα αγόρια του άραζαν παρέα, εκείνος απλώς ήταν, όπως όλοι. Μερικοί με πιο ανοιχτόχρωμο δέρμα, μερικοί με πιο σκούρο, με άφρο μαλλιά, με κατσαρά και σγουρά μαλλιά, ακόμα και κάνα δυο αδέρφια χωρίς μαλλιά – απλώς άραζαν παρέα και γελούσαν. Τότε ένιωθε ελεύθερος – λες και ήταν ελεύθερος μέσα στο σκουρόχρωμο δέρμα του. Λες και μπορούσε να το γιορτάσει – να σηκώσει τα χέρια του ψηλά και να χαμογελάσει πλατιά.

Μερικές φορές θυμόταν τη γιαγιά του, καιρό προτού την πάρει ο καρκίνος – πώς τον υποχρέωνε να κάθεται στη σκιά. *Δε θέλουμε να γίνεις πολύ μαύρος*, έλεγε. Ήταν μικρός τότε και πηγαινοερχόταν ανάμεσα στον Νότο και στο Μπρούκλιν. Εκείνο τον καιρό δεν ήξερε τίποτα. Εκείνο τον καιρό είχε μόνο τη μαμά και τον μπαμπά του, που τον αποχαιρετούσαν με ένα φιλί στο αεροδρόμιο, η μαμά του του κρατούσε το χέρι τόσο σφιχτά και τόση ώρα που ντρεπό-

ταν, μετά κάποια αεροσυνοδός τον έπαιρνε από το χέρι και τον κάθιζε μπροστά μπροστά, στην πρώτη σειρά, ώστε να μπορεί να τον προσέχει, όπως της είχε ζητήσει η μαμά του. Θυμόταν φτερά αεροπλάνου, ένα ζευγάρι ασημένια φτερά που του έδωσε ένας πιλότος και το πρώτο πλήρες γεύμα του σε ένα μικρό, λευκό, πλαστικό δισκάκι. Υπήρχε πάντοτε κέικ στο αεροπλάνο, αληθινό γλυκό κέικ, σαν εκείνο που η μαμά του δεν τον άφηνε να τρώει στο σπίτι. Και μετά τον έπαιρνε ο ύπνος κι έφτανε στον Νότο, και η γιαγιά του ήταν εκεί και τον περίμενε, κλαίγοντας ήδη. Πάντα έκλαιγε όταν τον έβλεπε – έκλαιγε και γελούσε ταυτόχρονα. Ο Τζερεμιάια χαμογέλασε γιατί θυμήθηκε πώς βυθιζόταν στη σφιχτή της αγκαλιά και τον τύλιγε το άρωμα τριαντάφυλλου από την κρέμα σώματος που φορούσε.

Αυτά συνέβαιναν πριν από πολύ καιρό.

Ο Τζερεμιάια έπιασε την μπάλα του με το αριστερό του χέρι και την έφερε μπροστά. Την κοίταξε για μια στιγμή και μετά έκανε, στα γρήγορα, τρεις ντρίμπλες χτυπώντας τη στο κράσπεδο. Ευχήθηκε να ζούσε η γιαγιά του για να της πει ότι δεν ήταν κακό. Ότι δεν μπορούσες να γίνεις πολύ μαύρος. Θυμήθηκε μια μέρα που ο πατέρας του τον είχε πάει να δει μια ταινία για τους Μαύρους Πάνθηρες – όλοι εκείνοι οι Αφροαμερικανοί και οι σηκωμένες στον αέρα γροθιές. Ο Τζερεμιάια χαμογέλασε. Ευχήθηκε να τους είχε ακούσει η γιαγιά του να φωνάζουν *Το μαύρο είναι όμορφο*. Αλλά δεν τους είχε ακούσει.

Και η γιαγιά του πίστευε αυτό που έλεγε – πως ένας άνθρωπος μπορούσε να γίνει πολύ μαύρος. Όπως πίστευε και ο πατέρας του όλα αυτά που επαναλάμβανε: *Μάια, είσαι μαύρος. Είσαι πολεμιστής.* Αλλά ο Τζερεμιάα αναρωτιόταν: Ποια ήταν η μάχη; Πού ήταν ο πόλεμος; Κι όταν, κάποια στιγμή αργότερα, είδε ένα καρτούν με μια μαϊμού που έπαιζε μπάσκετ, ένιωσε ντροπή, λες και, κατά κάποιον τρόπο, εκείνη η μαϊμού ήταν ο ίδιος. Και τότε κατάλαβε πως ο πόλεμος ήταν παντού, ολόγυρά του. Ήταν άνθρωποι και διαφημίσεις που προσπαθούσαν να τον κάνουν να νιώσει σαν να μην είχε καμία αξία, που προσπαθούσαν να τον κάνουν να νιώσει σαν να ήταν κακό να είσαι μαύρος.

Και τώρα, στο γήπεδο του μπάσκετ ένιωθε πάντα τόσο μαύρος ήταν. Λες και άφηνε το σώμα του και έτρεχε στην πλάγια γραμμή για να παρακολουθήσει από κει τον εαυτό του. Έβλεπε τους τετρακέφαλους να τεντώνονται κάτω από τους σκουρόχρωμους μηρούς του, έβλεπε τα μακριά καφετιά χέρια του να απλώνονται για να πιάσουν την μπάλα, έβλεπε πώς κινούνταν οι γάμπες του καθώς κατέβαινε ορμητικά το γήπεδο. Δεν του άρεσε που θα έπαιζε μπάσκετ για το Λύκειο Πέρσου, το μισούσε αυτό. Όχι, δε μισούσε το παιχνίδι, το παιχνίδι το αγαπούσε, πάντα το αγαπούσε, δεν μπορούσε να θυμηθεί περίοδο που να μη λατρεύει την αίσθηση της μπάλας στα χέρια του. Αλλά δεν του άρεσε που θα έπαιζε για το Πέρσου. Το λευκό καλό Πέρσου. Στις προπο-

νήσεις, πριν την αγωνιστική περίοδο, σήκωνε μερικές φορές το βλέμμα και έβλεπε όλα εκείνα τα λευκά πρόσωπα να τον περιβάλλουν. Ναι, ήταν και ο Ρέυσσον και ο Κέννεντυ – κι αυτοί μαύροι. Διαφορετικοί από κείνον, ωστόσο. Ο Ρέυσσον και ο Κέννεντυ προέρχονταν από τελείως διαφορετικό κόσμο. Ναι, έκαναν χάι φάιβ μεταξύ τους και αντάλλασσαν ματιές όταν άλλοι συμπαίκτες τους έλεγαν κάτι ηλίθιο. Αλλά το βράδυ, όταν γυρνούσαν πίσω στα σπίτια τους, επέστρεφαν σε διαφορετικούς κόσμους. Ο Κέννεντυ ζούσε στο συγκρότημα πολυκατοικιών Όλμπανυ πέτρα στο Μπράουνσβιλ. Και ο Ρέυσσον ζούσε στο Χάρλεμ. Ο Τζερεμιάα συνοφρυώθηκε. Δεν ήθελε να είναι σνομπ.

Έχω γυρίσει τον κόσμο, σκέφτηκε. Έχω πάει στην Ινδία και στον Μαυρίκιο και στο Μεξικό. Και γι' αυτό είμαι διαφορετικός. Διαφορετικός απ' αυτούς. Διαφορετικός από πάρα πολλούς ανθρώπους – μαύρους και λευκούς.

Και ήξερε τι θα συνέβαινε αυτό τον χειμώνα – ήταν η πρώτη του σεζόν στην ομάδα. Ήξερε ότι θα κοιτούσε τις κερκίδες από τον αγωνιστικό χώρο και θα έβλεπε περισσότερα λευκά παρά μαύρα πρόσωπα – εκατοντάδες λευκά πρόσωπα που θα ζητωκραύγαζαν, θα αποθέωναν εκείνον και το Λύκειο Πέρσν. Του φαινόταν άδικο – κλισέ, κατά κάποιον τρόπο. Γιατί δεν είχε αγαπήσει το τένις; Γιατί δεν είχε βάλει κάποιος στα χέρια του μια ρακέτα ή ένα μπαστούνι του γκολφ; Βέβαια, δεν υπήρχε πουθενά κοντά του

γήπεδο γκολφ ή γήπεδο τένις – εντάξει, το Πάρκο Φορτ Γκριν είχε γήπεδα τένις, αλλά έπρεπε να έχεις άδεια και παρτενέρ. Βασικά, έπρεπε ήδη να σκαμπάζεις κάτι από το παιχνίδι προτού πας να παίξεις εκεί. Κι όταν ήταν ακόμα μικρός, κανείς δεν πήγαινε τρέχοντας στα γήπεδα τένις. Αλλά πάντα υπήρχε μια μπάλα τριγύρω για να παίξεις – μια παρέα παιδιών μαζευόταν στο πάρκο, κάποιος έστηνε έναν άδειο σκουπιδοτενεκέ στο πεζοδρόμιο για ελεύθερες βολές, μια σκάλα κινδύνου κρεμόταν από κάπου, και τα σκαλιά ήταν τόσο μακριά το ένα από το άλλο που μια μπάλα μπάσκειτ περνούσε άνετα ανάμεσά τους.

Ο Τζερεμιάα ακούμπησε την μπάλα στο έδαφος και κάρφωσε το βλέμμα του στη ράχη του χεριού του, γύρω από τις αρθρώσεις των δαχτύλων, εκεί όπου το δέρμα ήταν πιο σκούρο. Όταν ήταν μικρός, η μαμά του έλεγε πάντα: *Πού είναι το όμορφο, καστανομάτικο, μαύρο μωράκι μου;* Και ο Μάια έτρεχε κοντά της φωνάζοντας *Εδώ!* κι εκείνη τον σήκωνε ψηλά, πάνω από το κεφάλι της.

Πάντα του έλεγαν πόσο όμορφα μάτια είχε. Ακόμα και άγνωστοι. Κορίτσια, κυρίως. Τα μάτια του ήταν ανοιχτά καστανά, σχεδόν πράσινα. Σκέφτηκε – πάντα το σκεφτόταν – ότι φαίνονταν παράξενα κόντρα στο σκουρόχρωμο δέρμα του. Μερικές φορές χάζευε τον εαυτό του στον καθρέφτη κι αναρωτιόταν αν ήταν ή αν δεν ήταν ωραίος. Ναι, ήξερε ότι τα κορίτσια τον κοίταζαν όλη την ώρα – αλλά οι επιλογές ήταν περιορισμένες στο Φορτ Γκριν, οπότε

τον κοίταζαν μάλλον επειδή ήταν απελπισμένες. *Το μαύρο είναι όμορφο. Μη γίνεις πολύ μαύρος. Μαύρη μαϊμού. Πού είναι το όμορφο, μαύρο μωράκι μου; Είσαι μαύρος. Είσαι πολεμιστής.*

Ο Τζερεμιάα αναστέναξε και κάρφωσε το βλέμμα του μακριά, πέρα από το οικοδομικό τετράγωνο. Τέτοιου είδους πράγματα του έλεγαν πάντοτε οι άνθρωποι – ναι, τα είχε ακούσει και τα είχε ξανακούσει. Αλλά μερικές φορές, κοιτάζοντας μέσα σ' εκείνο τον καθρέφτη, δεν είχε ιδέα ποιος ήταν ή γιατί είχε έρθει σ' αυτό τον κόσμο.

Και τώρα, σαν να μην έφταναν όλα αυτά, είχε γνωρίσει κι ένα κορίτσι.

Ένας απρόσμενος έρωτας

Ο Τζερεμάια είναι μαύρος. Η Έλλι είναι λευκή και Εβραία. Ζουν σε τελείως διαφορετικούς κόσμους, αλλά για τους ίδιους αυτό δεν έχει καμιά σημασία. Το μόνο πράγμα που μετράει είναι να βρίσκονται μαζί. Για τους άλλους, όμως, το μόνο πράγμα που μετράει είναι, δυστυχώς, να τους κρατήσουν χωρία, μακριά τον έναν από τον άλλον...

«Για άλλη μια φορά, η Γούντσον ασχολείται με ευαίσθητα, πολύ δύσκολα θέματα και τα χειρίζεται με εξαιρετική διαύγεια, σιγουριά και βάθος».

— PUBLISHERS WEEKLY

«Η Τζάκλιν Γούντσον μάς συστήνει δυνατούς νεαρούς ανθρώπους που αγωνίζονται να βρουν ένα μέρος όπου θα μπορέσουν να ριζώσουν οι ζωές τους. Με γλύσσα ανάλαφρη σαν τον άνεμο, μας διηγείται ιστορίες που έχουν μεγάλο πλούτο και βάθος. Η Τζάκλιν Γούντσον συλλαμβάνει μοναδικά την ποίηση της καθημερινής πραγματικότητας, που μοιράζεται ανάμεσα στη θλίψη και στην ελπίδα».

— Κριτική Επιτροπή για την επιλογή Εθνικού Πρέσβη της Λογοτεχνίας για Νέους στις Ηνωμένες Πολιτείες

ISBN 978-960-16-9227-2

9 789601 692272

Βοηθ. κωδ. μηχ/σης 13227

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ
www.patakis.gr